228222 - İnce Çorabın Üzerine Mesh Etmenin Hükmü

Soru

Bazı alimlerden altındaki deri görülmeyecek şekilde kalın olan çorapların üzerine mesh etmenin caiz olduğunu duymuştum fakat şeffaf olan çoraplar üzerine de meshe etmenin caiz olduğunu okudum. Bu iki görüşten hangisi daha doğrudur?

Cevap özeti

Mestlerin üzerine mesh etmek, Nebevî sünnette sabittir. Ancak alimlerin çoğunluğu bunlara çorapları da ilhak etmişlerdir.
Alimlerin çoğu; şeffaf çorap üzerine meshin caiz olmadığını, meshin caizliğinin ise kalın çoraplarla sınırlı olduğu söylemiştir.

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Mestlerin Üzerine Mesh Etmenin Caizliği

Mestlerin üzerine mesh etmek, Nebevî sünnette sabittir. Ancak alimlerin çoğunluğu bunlara çorapları da ilhak etmişlerdir. Çorap, El-Halil El-Farahidi'nin dediği gibi ayak sargısıdır. (Bkz: el-Ayn 6/113).

"Mevahib el-Celil"de (1/318): "Çorap; meste benzeyen, keten, pamuk veya başka bir maddeden yapılan ayak sargısıdır.

Çorap ile mest arasındaki fark mestin deriden yapılmış olması, çorabın ise deriden değil yün, keten, pamuk ve benzer maddelerden yapılmış olmasıdır.

Günümüzde çoraplar, naylondan da yapılmaktadır.

Çorapların Üzerine Mesh Etmenin Caiz Olduğuna Dair Delil Var mıdır?

Çorapların mesh edilmesi konusunda s.a.v'den hiçbir şey sahih delil yoktur. Tirmizî'nin (99), Ebu Kays'tan, Huzeyl ibn Şurahbil'den, Muğire ibn Şu'be'den rivayet edilen: "Rasulullah s.a.v abdest aldı, çoraplarına ve mestlerine mesh etti." hadisi ise şaz ve zayıf bir hadistir.

Ebu Davud, "Es-Sünen"de (159) şöyle demiştir: "Abdurrahman ibn Mehdi böyle bir hadisi rivayet etmemiştir çünkü Muğire'nin bilinen rivayeti, Nebi s.a.v'in mestler üzerine mesh etmesidir.

Ali bin El-Medini şöyle dedi: "Muğire bin Şu'be'nin mesh hakkındaki hadisini Muğire'den Medine halkı, Kûfe halkı, Basra halkı ve Huzeyl İbn Şurahbil rivayet etmişlerdir ancak şöyle demiştir: Çoraplara mesh eden kişi insanlara ters düşmüştür. El-Beyhaki'nin es-Sünen el-Kübra'dan alıntı (1/284).

El-Mufaddal bin Ğassan şöyle dedi: Yahya bin Ma'in'e bu hadisi sordum. Şöyle dedi: "Ebu Kays dışında herkes mestler hususunda rivayet eder." (El-Beyhaki'nin "Es-Sünen-i Kübra" 1/284).

Onu zayıf görenler arasında şunlar vardı: Süfyan el-Sevri, İmam Ahmed, İbn Ma'in, Müslim, el-Nesa'i, el-Ukayli, el-Dara kutni ve el-Beyhaki.

Nevevî r.h, şöyle dedi: "Bunlar hadis imamlarının en önde gelenleridir. Tirmizî, bu hadis hasendir dese bile bunlar ondan daha üstün ve önceliklidir. Aksine, marifet ehline göre bunların her biri tek başına Tirmizî'den daha önceliklidir. "Al-Macmu' Sharh Al-Muhazzab" (1/500)

Sahabelerin Çoraplarına Mesh Ettikleri Doğru mudur?

Sahabelerin çorapları üzerine mesh ettikleri doğrudur . İbnu'l-Münzir şöyle dedi: "Çoraplara mesh etmenin caiz olduğu Rasulullah s.a.v'in dokuz sahabesinden rivayet edilmiştir: Ali bin Ebi Talib, Ammar bin Yasir, Ebu Mesud, Enes bin Malik, İbn Ömer, El-Bara' bin Azib, Bilal, Ebi Emame ve Sehl İbn Saad. (El-Avsat 1/462)

İbnü'l-Kayyim şöyle dedi: "Ebu Davud şunu ekledi: Ebu Umâme, Amr bin Haris, Ömer ve İbn Abbas. Böylece on üç sahabe oldu."

Meshin caizliğindeki temel delil bu kişilerin rivayetidir, Ebu Kays'ın hadisi değil.

İmam Ahmed, çorapların üzerine mesh etmenin caiz olduğunu belirtirken, Ebû Kays'ın rivayetini illetli görmüştür. Bu da onun adaleti ve insafındandır, Allah rahmet eylesin. Onun dayandığı temel delil bu sahabelerle birlikte açık kıyastır. Çünkü çorap ile mest arasında önemli bir fark bulunmadığından kıyas açıktır. “Tahzib al-Sünen” (1/187).

İbn-i Kudâme şöyle demiştir: "Sahabeler -Allah onlardan razı olsun- çoraplarına mesh etmişler ve kendi zamanlarında kimse onlardan farklı davranmamıştır, dolayısıyla bu İcma’dır. (el-Muğnî 1/215). .

Mest ile Çorap Arasında Fark Var mıdır?

Görünüşte mest ile çorap arasında hiçbir fark yoktur.

Şeyhülislam şöyle dedi: “Çorapla mest arasındaki fark; bunun yünden, diğerinin de deriden yapılmış olmasıdır.

Böyle bir farklılığın şeriatta hiçbir etkisi olmadığı biliniyor, dolayısıyla çorabın veya mestin deri, pamuk, keten, yün olması arasında bir fark yoktur.

Nasıl ki ihramda elbisenin siyahı ile beyazı arasında bir fark yoksa aynı şekilde burada da fark yoktur. Şüphesiz deri, yünden daha dayanıklıdır ama bunun hüküm açısından hiçbir etkisi yoktur. Hikmet ve ihtiyaç bakımından ikisi eşit olduğuna göre aralarındaki farklılaşma iki benzer şeyin arasında olmaktadır. Bu da Kur’an ve Sünnetin getirdiği itibar ve adalete aykırıdır. Her kim birinin su geçirdiği, diğerinin geçirmediği gibi farklılık öne sürerse etkisiz bir fark zikretmiş olur. (Mecmu el Fetava 21/214)

Çoraplara Mesh Etmenin Şartları

Genel olarak çorap üzerine mesh etmenin caiz olduğunu göre alimler, mesh edilecek çorapların yürümeyi devam ettirilebilecek şekilde kalın olması gerektiğini şart koşmuşlardır. Bkz. “El-Mebsût” (1/102), “El-Mecmu'” (1/483), “İnsaf” (1/170).

Çünkü çorabın hükmü mestin hükmüdür. Şüphesiz mest kalın olur, çorap da onun yerine geçecek durumda olmadıkça onun hükmünü almaz.

El-Kâsânî şöyle demiştir: "Eğer su alacak kadar ince iseler, icma ile üzerlerine mesh etmek caiz değildir." “Bedaa’i' al-Sana'i'” (1/10) kitabından alıntıdır.

İbnü'l-Kattan el-Fassi şöyle demiştir: Çorapların kalın olmaması halinde üzerlerine mesh edilmesinin caiz olmadığı konusunda herkes ittifak etmiştir. (El-İkna' fi Meseil el İcma Sayı: 351).

Şeyhülislam'a soruldu: Mest gibi çorapların üzerine mesh etmek caiz midir, değil midir?

Şöyle buyurdu: Evet, çoraplar deriden olsun veya olmasın çoraplarla yürüyorsa onların üzerine mesh edebilir." Mecmu’ul-Fetawa’dan (21/213) alıntı.

Şöyle dedi: Ve eğer ince ise... mesh edilmemelidir çünkü normal şartlarda onlarla yürünmez ve üzerini mesh etmeye gerek yoktur. (Şerh Umdat El-Fıkh 1/251).

“Daimî Fetva Komitesi (5/267): “Çorap kalın olmalı ve altını göstermeyecek şekilde şeffaf olmamalıdır.”

Şöyle dediler: Mest ve kalın çorap gibi ayakları örten her şeyin üzerini mesh etmek caizdir. (Daimî Fetva Komitesi 4/101).

Aynı şekilde Şeyh Muhammed bin İbrahim şöyle demiştir: Yün, kıl, tüy, pamuk vb. maddelerden üretilen çorap vb. mestler üzerine mesh etmek caizdir. Eğer kalın olup farzın yerini kapatıyorsa ve gerekli koşullar sağlanmışsa çorap üzerinde mesh etmek caizdir. “Şeyh Muhammed bin İbrahim'in Fetvaları ve Mesajları” (2/66).

Şöyle dediler: Çorap ince olup altındaki deri görülüyorsa... o zaman mesh edilmemelidir. “Fetava Şeyh Muhammed bin İbrahim” (2/68).

Şeyh İbn Baz şöyle dedi: "Çorabı mesh etmenin şartlarından biri de kalın ve örtücü olmasıdır. Şayet şeffaf ise üzerine mesh etmek caiz değildir. (Fetawa al-Şeyh İbn Baz 10/110).

Bazı alimler her durumda çorapların üzerine mesh edilmesinin caiz olduğunu savunurlar. Nevevî şöyle demiştir: "Ashabımız, Ömer ve Ali r.a.'dan rivayetle ince de olsa çorabın üzerine mesh edilmesinin caiz olduğunu rivayet etmişler. Ayrıca Ebu Yusuf, Muhammed, İshak ve Dâvûd'dan rivayet etmişlerdir. (Al-Macmu' Şarh Al-Muhazhab" (1/500).

Şeyh El-Albani ve Şeyh İbn Useymin'in tercih ettikleri budur.

Ancak yukarıda zikredilen şartlar çoğu alimlerin savunduğu husus olup tercih edilen görüştür. Çünkü caizliğin esası şudur: Mestlerle kıyas edilmesidir. Şüphesiz ince ve şeffaf çorap mestle aynı şey değildir, dolayısıyla onunla kıyaslamak mümkün değildir.

Sahabelerin mesh ettikleri çoraplar kalındı. Çünkü şeffaf çoraplar son zamanlara kadar bilinmiyordu.

İmam Ahmed şöyle dedi: Çorap kalın olmadığı müddetçe üzerine mesh etmek geçerli değildir... Daha ziyade geçmişte mestlerle aynı hükümde olan çorapların üzerine mesh etmişler. Yanı mesh edilecek çorabın adamın ayağında mestin yerini tutabilmesi ve onunla yürüyebilecek durumda olması gerekir. İbn Kudame'nin "Al-Muğni" adlı eserinden alıntı (1/216).

Alimler Çoraplarla İlgili Neden Bu Şartları Koydular?

Mubarekfuri şöyle dedi: Asıl olan, Kur'an'da bildirildiği gibi ayakları yıkamaktır. Alternatif uygulamaya geçmek, ancak hadis imamlarının sahih olduğu konusunda ittifak ettikleri sahih hadisler ile mümkündür. Örnek: Mestlere mesh etmekle ilgili hadislerin varlığı nedeniyle ayakları yıkamak yerine mestlerin üzerine mesh etmek caizdir.

Bu nedenle çorapları mesh etmek için mestlerin hükmünde ve benzer özellikte olmaları için şartlar koşmuşlardır. Böylece bu çoraplar mestlerle ilgili hadislerin kapsamına girmiş olur.

Çoraplar, gerginlik olmadan tutunacak kadar kalın ve sıkı olup onlarla yürümeye devam etmek mümkünse o zaman şüphe yok ki çorap ve mest arasında önemli bir fark yoktur. Çünkü her ikisi de mest anlamında ve hükmünde olur.

Ama eğer ayağa gerilimsiz tutunmayacak kadar ince iseler ve içlerinde yürümeye devam etmek mümkün değilse o zaman mest ile aynı manada değillerdir yani çorap ile mest arasında önemli bir fark vardır demektir.

Görüldüğü gibi mestler aynı sandalet/ayakkabı konumunda olup ayakkabı bulamayan kişi mestle gidip gelebilir ve dilediği kadar yürüyebilir. Yürürken bunları çıkarma ihtiyacı duymaz. Hatta bir gün veya bir gece çıkarmadığı gibi birkaç gün boyunca onları ayağından çıkarmayabilir. Şüphesiz her abdest vaktinde bunları çıkarmak zor gelmektedir.

Ancak ince çorap giyen ise bir gün içerisinde dilediği kadar çıkarabilir. Her abdest vaktinde onları çıkarmak zor gelmez. Bu fark ve durum, mest giyen kişiye mesh etmeyi ruhsat gerektirirken ince çoraplar üzerine mesh etmek ruhsat gerektirmez. Bunu diğerinin üzerine kıyas etmekte fark vardır. (Tuhfat Al-Ahwazi 1/285)

- Sonuç olarak: Alimlerin çoğu; şeffaf çorap üzerine meshin caiz olmadığını, meshin caizliğinin ise kalın çoraplarla sınırlı olduğu söylemiştir.

En iyisini Allah bilir.